



Міністерство освіти і науки України

Державний заклад  
«Південноукраїнський національний педагогічний  
університет імені К. Д. Ушинського»  
кафедра політичних наук і права  
Центр соціально-політичних досліджень «Politicus»

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА  
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ  
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА  
ДЕРЖАВА:  
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ  
ТА ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 р.

м. Одеса

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД  
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ  
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»  
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА  
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»**

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА  
КОНФЕРЕНЦІЯ  
з міжнародною участю**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:  
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ  
МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

*30 квітня 2026 року*



**м. Одеса**

УДК 321(477)(063)

DOI: <https://doi.org/10.24195/UkrainianState2026-10>

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського  
(протокол від 28 травня 2026 року № 14)*

**Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів :** матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

*Рецензенти:*

Кокорев О. В., доктор політичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри журналістики, соціальних комунікацій і ІТ-права Державного університету Інтелектуальних технологій і зв'язку.

Петінова О. Б., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

***Організаційний комітет конференції:***

**Наумкіна С. М.** – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

**Музиченко Г. В.** – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

**Гедікова Н. П.** – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

**Проноза І. І.** – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

**Каменчук Т. О.** – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

**Таску-Ставре М.** – доктор політичних наук, професор, професор Бухарестського університету (Румунія);

**Хевцуріані А.** – доктор наук у сфері міжнародних відносин, професор факультету права та міжнародних відносин, Грузинський технічний університет (Грузія).

У збірнику матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів» представлено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, молодих науковців та практиків із вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти та наукових установ, об'єднаних прагненням до осмислення актуальних викликів державотворення, суспільного розвитку та післявоєнної відбудови України.

Матеріали збірника охоплюють широкий спектр актуальних проблем сучасної політичної, правової, економічної та соціогуманітарної науки. У наукових доповідях і дослідженнях висвітлено питання розвитку та модернізації політичних інститутів і процесів сучасної держави, правових та економічних механізмів відбудови України, інформаційної безпеки та протидії гібридним загрозам в умовах глобальних трансформацій. Значну увагу приділено філософським засадам державотворення, соціальним практикам і менеджменту соціокультурного розвитку, а також питанням євроінтеграції, транскордонної співпраці, міжнародних партнерств і регіональних стратегій сталого розвитку в умовах сучасних політичних та соціальних змін.

Збірник відображає високий рівень наукової дискусії та міждисциплінарного підходу до аналізу суспільно-політичних процесів, сприяє розвитку наукової комунікації та міжінституційної співпраці. Матеріали конференції становлять практичний і науковий інтерес для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, представників органів державної влади, місцевого самоврядування та фахівців у сфері політичних, правових, економічних і соціогуманітарних наук.

*Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.*

## ЗМІСТ

### СЕКЦІЯ 1. ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ І ПРОЦЕСИ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ, МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ

<b>Бутирін Євген</b>	МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ДЕКОЛОНІЗАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ МЕРЕЖІ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	14
<b>Барановський Фелікс, Проноза Інна Горобець Василь</b>	ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ	18
	ТРАНСФОРМАЦІЯ ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВОЛОНТЕРСТВО ТА САМООРГАНІЗАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМИ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ	21
<b>Дмитрашко Світлана, Пештерєва Ольга</b>	ПОПУЛІЗМ І ПОЛІТИЧНА ПОЛЯРИЗАЦІЯ ЯК ВИКЛИКИ ДЕМОКРАТИЧНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ЛАНДШАФТУ	23
<b>Железков Андрій</b>	СИНТЕЗ АНТИДЕМОКРАТИЧНИХ ПРАКТИК: СТРАТЕГІЇ ВНУТРІШНЬОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ ТА ЗОВНІШНЬОЇ ЕКСПАНСІЇ В ХХІ СТОЛІТТІ	27
<b>Завгородня Юлія</b>	ЦИФРОВЕ ВОЛОНТЕРСТВО ТА ІТ-АРМІЯ ЯК НОВІ СУБ'ЄКТИ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ	30
<b>Каприця Роман</b>	ТРАНСФОРМАЦІЯ КОМУНІКАТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПОЛІТИЧНИХ ЕЛІТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТА БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ	33
<b>Кміта Н., Сенюк О.</b>	ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	36
<b>Кобець Юлія</b>	БЛОКЧЕЙН ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ: ПОТЕНЦІАЛ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ	40
<b>Колеснік Маргарита</b>	БРОНЮВАННЯ ВІЙСЬКОВОЗОБОВ'ЯЗАНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК МЕХАНІЗМ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У 2026 РОЦІ	43
<b>Колодяженський В.</b>	ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ	46
<b>Косенко Микола</b>	ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ Е-ДЕМОКРАТІЇ: ДОСВІД ФРН ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ ПОЛІТИЧНОЇ УЧАСТІ	49
<b>Краснопольська Тетяна</b>	ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	52
<b>Лисенко Юлія</b>	ІНСТИТУЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ	55
<b>Ломака Іванна</b>	ФЕНОМЕН ПОЛІТИЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ТА СУЧАСНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ	58
<b>Малашенко Людмила</b>	ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ ЯК ЧИННИК МОДЕРНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ	61

## **СЕКЦІЯ 1. ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ І ПРОЦЕСИ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ, МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

**Бутирін Є. О.,**

доктор юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри політичних наук та права  
Державний заклад «Південноукраїнський національний  
педагогічний університет ім. К.Д. Ушинського»  
м. Одеса, Україна

### **МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ДЕКОМУНІЗАЦІЇ ТА ДЕКОЛОНІЗАЦІЇ БІБЛІОТЕЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

У різні періоди історії бібліотеки вважалися важливими центрами розвитку культури та освіти, які забезпечували вільний доступ до інформації. Вони акумулюють і зберігають знання, набуті людством, що сприяє піднесенню інтелектуального й морального потенціалу суспільства, формуванню світогляду та задоволенню різноманітних інформаційних потреб. В Україні бібліотеки поділяються за значенням на національні, загальнодержавні, республіканські, обласні, міські, районні, селищні, сільські [1]. Згідно із загальноукраїнським дослідженням, стан фондів публічних бібліотек в Україні до початку повномасштабного вторгнення з боку РФ у 2022 р. нараховувалось приблизно 15 тис бібліотечних закладів. Після початку повномасштабної агресії частина бібліотек була ліквідована та реструктуризована, ще частина повністю зруйнована або опинилася на тимчасово-окупованих територіях (приблизно 3 тис бібліотечних закладів) [2]. За офіційною інформацією Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, станом на 01.01.2023, кількість публічних бібліотек становила 13 486, а на 01.01.2024 р. – 12 908 бібліотечних просторів [2]. До прикладу, у шістдесятимільйонній Італії функціонують 3,5 тис бібліотек, а у 85-мільйонній Німеччині – 9 тис бібліотек [3].

У 2015 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» [4], який також торкнувся й бібліотечних закладів. Одним зі складових етапів декомунізації було перейменування бібліотек, пов'язаних із радянськими та російськими діячами. До вступу в дію Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» всього 69

бібліотечних закладів носили ім'я українських письменників [5]. Однак, більша частина бібліотечних закладів носила імена російських та радянських письменників: ім. В. Маяковського (6 бібліотек), ім. А. Чехова (6 бібліотек), ім. В. Короленка (6 бібліотек), ім. М. Некрасова (5 бібліотек), ім. М. Лермонтова (5 бібліотек), ім. О. Пушкіна (4 бібліотеки), ім. М. Горького (4 бібліотеки), ім. О. Купріна (3 бібліотеки), ім. А. Гайдара (3 бібліотеки), ім. О. Блока (2 бібліотеки), ім. О. Герцена (2 бібліотеки), ім. В. Катаєва (2 бібліотеки), ім. М. Островського (2 бібліотеки), ім. М. Светлова (2 бібліотеки), ім. К. Симонова (2 бібліотеки). Частина бібліотек була перейменована радянською владою на імена тих, кого «героїзували» після Другої світової війни: І. Бевз, В. Лягін, Ш. Кобер, В. Хоменко, О. Матросов, З. Космодем'янська, С. Чекалін, В. Котик, В. Дубінін, У. Громова, С. Ковпак, О. Кошовий та ін. [5]. Щодо українських бібліотечних закладів, названих на честь зарубіжних письменників, то, за інформацією культурно-видавничого проекту «Читомо», в Україні існує тільки одна бібліотека на честь Адама Міцкевича в місті Києві [5].

Перші бібліотечні заклади в Україні були перейменовані після початку дії Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки». Наприклад, у 2015 р. відбулося перейменування «Одеської національної Ордена Дружби народів наукової бібліотеки ім. М. Горького» на «Одеську національну наукову бібліотеку». [6]. Також на підставі рішення Київської міської ради № 336/1340 від 10 листопада 2016 р. були перейменовані «Бібліотека ім. В. Чапаєва» на «бібліотеку ім. І. Світличного» та «Бібліотека ім. В. Чкалова» на «Бібліотеку Солом'янську» [7].

Треба зазначити, що більшість російських прізвищ, на честь яких були названі українські бібліотечні заклади, не підпадали під дію п. 6 ст. 7 Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» [4]. Водночас, за даними культурно-видавничого проекту «Читомо», напередодні повномасштабного вторгнення з боку рф в Україні залишалося 77 бібліотечних закладів, названих на честь діячів країни-агресорки (20 «російських» бібліотек розміщені в Києві, 13 – у Харкові, 7 – в Одесі, 7 – у Краматорську, 6 – у Маріуполі, 3 – у Мелітополі, 2 – у Чернігові) [5].

Масове перейменування бібліотечних закладів почалося тільки після вступу в дію у 2023 р. Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів» [8]. Наприклад, на підставі рішення Київської міської ради 9 листопада 2022 р. були перейменовані бібліотечні заклади, які носили імена російських та радянських

діячів культури, учасників Другої світової війни та ін.: «Бібліотеку ім. В. Котика» на «Бібліотеку на Межигірській»; «Бібліотеку ім. Ф. Достоєвського» на «Бібліотеку ім. Г. Сковороди; «Бібліотеку ім. М. Лермонтова на «Бібліотеку ім. І. Шамо; «Бібліотеку ім. О. Новікова-Прибоя» на «Бібліотеку ім. М. Слабошпицького» та ін. [9].

Наступним етапом деколонізації та деколонізації бібліотечних закладів стало актуалізація бібліотечних фондів. Фактично це процес оновлення, очищення та адаптації бібліотечних колекцій до сучасних інформаційних, культурних і суспільних потреб, особливо актуальний в умовах збройної агресії РФ проти України [10].

За інформацією генерального директора Одеської національної наукової бібліотеки Ірини Бірюкової, з 200 млн документів, які зберігаються в бібліотечних фондах України 102 млн російською мовою [11]. Треба зазначити, що на території західних областей ситуація з російськомовною літературою у бібліотечних закладах набагато краще, порівняно зі східними областями. За інформацією директора «Львівської муніципальної бібліотеки» Василя Кметя, кількість російськомовної літератури вкладається в межі 15 відсотків [12].

Треба зазначити, що списання літератури з бібліотечних фондів – це доволі складний, а іноді й суперечливий процес. Напередодні цього процесу, а також у період безпосереднього списання російської та радянської літератури відбувалися справжні дискусійні баталії між науковцями, письменниками, літературознавцями, тощо. Особливо емоції зашкалювали під час обговорення списання російської класичної літератури та творів українських радянських письменників.

У період з 2022 р. по травень 2024 р. в українських публічних бібліотеках були списані понад 26 мільйонів книжок (у 2022 р. з бібліотек списали 12 млн 971 тис. книжок, а у 2023 – 13 млн 165 тис, з них 17 млн 448 тис видань, відповідно, були російською мовою). Найбільше вилучили російських книг на Вінниччині (1 млн 187 тис) та Полтавщині (1 млн 991 тис). А от найменше фонди змінювалися в регіонах, які були тимчасово окупованими російськими військами: у Донецькій області (251 тис), у Херсонській (108 тис), у Луганській області взагалі не списували книжки [13].

### Література:

1. Бібліотека імені Івана Світличного для дітей. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%>.

2. Бібліотеки України: осередки культурного надбання. URL : <https://mcsc.gov.ua/news/biblioteku-ukrayiny-oseredky-kulturnogo-nadbannya/>.

3. Трансформація публічних бібліотек у центри розвитку громад. URL : <https://www.prostir.ua/?news=transformatsiya-publichnyh-bibliotek-u-tsentry-rozvytku-hromad>.

4. Закон «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 26. Ст. 219. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#Text>. (дата звернення: 01.03.2026 р.)

5. Гюстон. У нас проблеми. Більшість бібліотек носять назви діячів культури рф, ніж України. URL : <https://chytomo.com/kh-iuston-u-nas-problemy-bilshe-bibliotek-nosiat-imena-diiachiv-kultury-rf-nizh-ukrainskykh/>.

6. Перейменування бібліотеки. URL : [https://odnb.odessa.ua/view\\_post.php?id=1260](https://odnb.odessa.ua/view_post.php?id=1260).

7. Бібліотека імені Івана Світличного для дітей. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%96%D0%B1%D0%BB%D1%96%D0%BE%>

8. «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії». Відомості Верховної Ради (ВВР). 2023. № 65. Ст. 221. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3005-20#Text>.

9. Чапаєв, Пушкін, Некрасов: з назв шкіл та бібліотек у Києві приберуть імена російських та радянських діячів. URL: <https://suspilne.media/kyiv/613811-sapaev-puskin-nekrasov-z-nazv-skil-ta-bibliotek-u-kievi-priberut-imena-rosijskih-ta-radanskih-diaciv/>.

10. Актуалізація бібліотечних фондів в умовах військової агресії російської федерації. URL : <https://zounb.zp.ua/resource/zaporizkyu-kray/zaporizhzhya-bibliotechne/fahova-osvita/bibliografichni-idei-ta-tehnologii/>.

11. Дерусифікація – декомунізація – деколонізація. Частина 3 Загальна присутність у культурі. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=z-TyJGYbzdK>.

12. Фонд тоталітарного читання: чому у Львові збережуть книги радянського періоду. URL : <https://suspilne.media/lviv/534381-fond-totalitarnogo-citanna-comu-u-lvovi-zberezut-knigi-radanskogo-periodu/>.

13. З українських публічних бібліотек за два роки списали 66% книжок російською мовою. URL : <https://suspilne.media/culture/750451-66-z-usih-spisanih-knizok-z-ukrainskih-publicnih-bibliotek-za-ostanni-dva-roki-rosijskou-movou/>.

## Наукове видання

**Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів** : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Опубліковано в авторській редакції